

4. Şaşırtıcı/Beklenmedik Durumlar Yaratma

Okul öncesi sınıflarda gün içerisinde çocuğun aşına olduğu durumlarda ya da etkinlikler sırasında unutmuş ya da yanlışlıkla yapılmış gibi davranılarak veya ortama ya da etkinliğe uygun olmayan nesne/materyal koyularak çocuklar için şaşırtıcı/beklenmedik durumlar yaratılabilir. Yaratılan şaşırtıcı/beklenmedik durumlar sırasında çocuğun pek çok beceriyi (bilişsel, motor, sosyal, dil ve iletişim vb.) doğal bir şekilde öğrenmesi için fırsatlar ortaya çıkmaktadır.

Ece, Otizm Spektrum Bozukluđu olan bir öğrencidir. Göz kontağı kurmada zorluk yaşamaktadır. Öğretmeni Ece'nin gözlüğünü ters takarak şaşırtıcı/beklenmedik bir durum yaratmış ve onun kendisi ile etkileşim başlatmasına fırsat sağlamıştır.

Aferin, çok güzel
baktın bana...
Gözlük hiç böyle
takılır mı? Takılmaz.

Başka bir örnek ile

açıklayalım...

Örneğin; amaçlı iletişim kurma, istek bildirme gereksinimi olan ve arabaları çok seven bir öğrenci için oyun sırasında araba yolunda gemi sürmek, uçak yerine arabaları uçurmak gibi eylemler bu becerilerin öğretimine ilişkin fırsatlar sunabilmektedir. Bunun dışında, iletişim becerileri sınırlı olan ve göz kontağı kurmakta zorlanan bir çocuk için çorabını ayağına giydirmek yerine eline giydirmek, gözlüğünü ters takmak, montunun kol kısmını kol yerine başına geçirmek gibi durumlar yaratılarak çocuğun yetişkine bakmasını yani onunla göz kontağı kurmasını sağlayabilirsiniz. Böyle bir durumda **"Aferin, çok güzel bakıyorsun, çorap hiç ele giyilir mi?"**, **"Ayağımıza giyeceğiz, ayağın nerede?"**, **"Haydi çorabı ayağına giy."** gibi ifadelerle yaptığınız eylemi anlamlandırabilir ve böylece çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleyebilirsiniz.

A M A Ç

İsteklerini ifade etme

Aşağıdaki tabloda, okul öncesi eğitim sınıfında yer alan günlük rutin, etkinlikler ve geçişler sırasında şaşırtıcı/beklenmedik durumlar yaratmaya ilişkin örnekler sunulmuştur.

SERBEST OYUN

- Evcilik oyununda bebeği isteyen çocuğa araba verme
- Evcilik oyununda bebek yerine arabayı besleme
- Öğrencinin ilgisini çekebilecek, yeni ve diğerlerinden farklı renkli arabaları serbest oyun köşesinde bulundurma

KAHVALTI

- Bardağa su yerine kraker koyma
- Tabak isteyen çocuğa bardak verme
- Çatal yerine çocuğa kalem verme

KİTAP OKUMA KÖŞESİ

- Kitaplığa çocuğun ilgisini çekebilecek renkli, bol resimli ve diğer kitaplara göre daha büyük kitap koyma
- Kitabın resimlerine tersten bakma, yazıları tersten okuma

SANAT

- Oyun hamuru araç-gereçleri yerine mutfak araç-gereçleri verme

GEÇİŞ

- Sınıf kapısını kilitleme
- Ayakkabıyı ayak yerine ele giydirme

Bir önceki sayfada yer alan tabloda görüldüğü üzere, evcilik oyununda bebeği isteyen çocuğa araba verme, beslenme saatinde bardağa içecek yerine kraker koyma, tabak isteyen çocuğa bardak verme gibi durumlar şaşırtıcı/beklenmedik durumlar yaratma çevresel düzenlemesine yönelik örneklerdir.

İlknur öğretmen, o gün sınıfa çocukların ilgisini çekebilecek yeni ve farklı oyuncaklar getirmiş ve şaşırtıcı/beklenmedik durumlar yaratma stratejisini kullanarak çocukların serbest oyunlarına katılmıştır. Örneğin; evcilik oyununda bebeğin kıyafetlerini ters giydirerek, renkli arabalarla oynarken başka araba isteyen çocuklara uçak ya da gemi vererek çocuklar için şaşırtıcı/beklenmedik durumlar yaratmıştır.

Hemen hemen her etkinlik ya da oyun belirli bir rutinden oluşmaktadır. Başka bir deyişle, aşağı yukarı etkinliğin ya da oyunun oluş sırası ve malzemeleri bellidir. Bu sıra ya da oyun/etkinlik için gereken materyaller değiştirildiğinde, bu durum çocuk için şaşırtıcı ve beklemediği bir durum haline dönüşmekte ve çocuğun ister istemez tepki vermesine yol açmaktadır.

Örneğin; şekil kovaşına şekil atarken çocuğa şekil yerine yap-boz parçası vermek, beslenme saatinde çorba içmesi için çocuğa kaşık yerine çatal vermek, dışarı çıkarken çocuğun eline çorap giydirmeye çalışmak ya da spor saatinde çocuğun ayağındaki ayakkabıyı çıkarmadan ona spor ayakkabı giydirmeye çalışmak gibi durumlar yaratarak ve böylece çocuğun önceden bildiği ve ne olacağını tahmin ettiği durumlara engeller koyarak iletişim başlatması için fırsatlar yaratabilirsiniz. Bu durumda çocuk çatal yerine kaşık isteyebilir, dışarıya çıkarken ayağına çorap giymesi gerektiğini belirtebilir.

Sizin de bildiğiniz gibi, her çocuğun dil gelişim düzeyi farklılık göstermektedir. Dolayısıyla bu çevresel düzenlemelere çocukların verecekleri tepkiler de farklılık gösterecektir. Bu farklılıklara rağmen çevresel düzenlemelerle, kendini bir şekilde ifade etmeye çalışan çocuğun dil gelişimini desteklemek ve geliştirmek mümkün olabilmektedir; çünkü yaratılan eğlenceli ve eğitici bağlamlar içerisinde çocukla kuracağınız her türlü diyalog çocuğa dilsel girdi sunma açısından son derece önemlidir.